

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Навчально-науковий інститут права
Кафедра конституційного права та галузевих
дисциплін

07-02-51

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
до практичних завдань та самостійної роботи

з навчальної дисципліни
«СІМЕЙНЕ ПРАВО»

для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського)
рівня за спеціальністю 081 «Право»
денної та заочної форми навчання

Рекомендовано науково-
методичною комісією
спеціальності 081 «Право»
Протокол № 3
від 24 грудня 2018 р.

Рівне – 2019

Методичні вказівки до практичних завдань та самостійної роботи з навчальної дисципліни «Сімейне право» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 081 «Право» денної та заочної форми навчання / Водоп'ян Т. В. – Рівне : НУВГП, 2019. – 19 с.

Укладач: Водоп'ян Т. В., к.ю.н., доцент кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Відповідальний за випуск: Мішук І. В., кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри конституційного права та галузевих дисциплін.

Зміст

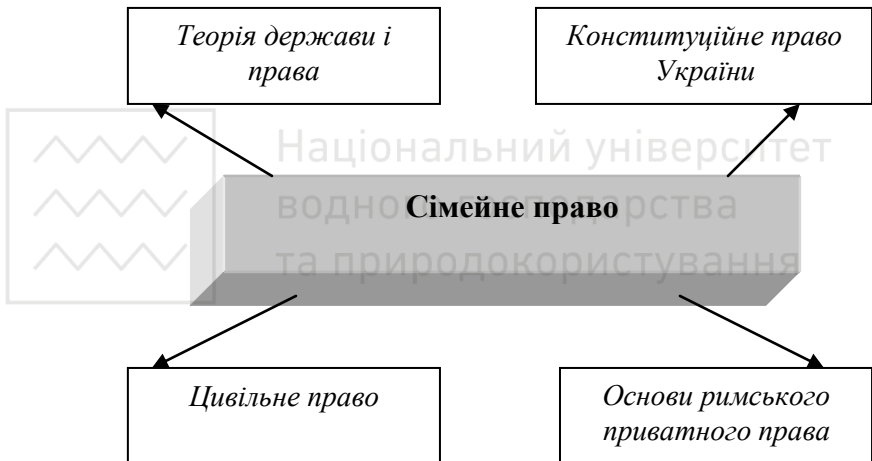
Передмова.....	3
1. Опис навчальної дисципліни та її структура.....	3
1.1. Опис навчальної дисципліни.....	5
1.2. Тематика практичних занять.....	6
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики.....	6
1.4. Критерії та шкала оцінювання.....	6
2. Плани практичних занять.....	7
3. Самостійна робота студентів.....	17
4. Рекомендована література.....	19

Передмова Шановні студенти!

Ви приступаєте до вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право». Пропоновані методичні вказівки допоможуть вам зорієнтуватись при підготовці до практичних завдань, організувати самостійну роботу.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна є складовою частиною циклу для підготовки студентів за спеціальністю «Право». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із курсу – «Теорія держави і права», «Конституційне право України», «Цивільне право» «Основи римського приватного права», «Цивільний процес».

1. Опис навчальної дисципліни та її структура

1.1. Опис навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Сімейне право» є формування у студентів системи знань про основні правові інститути сімейного права, визначення основних проблем застосування положень сімейного законодавства та напрямів його удосконалення.

Завданням навчальної дисципліни є ознайомлення студентів із:

- необхідними теоретичними положеннями, виробленими сімейно-правовою доктриною;
- нормативно-правовим матеріалом (джерелами сімейного права);
- судовою та іншою практикою застосування норм сімейного права.

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Сімейне право» студент повинен:

знати:

- суть та значення сімейного права;
- рекомендовані нормативні акти, які регулюють сімейні правовідносини, галузеву юридичну літературу;
- форми, методи правового регулювання сімейних правовідносин;
- зміст основних категорій та інститутів сімейного права;
- умови та порядок вступу та розірвання шлюбу, визнання його недійсним;
- особливості майнових та немайнових прав подружжя, батьків та дітей;
- основні форми влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування;
- колізійні норми сімейного права;

вміти:

- тлумачити та правильно застосовувати норми сімейного права, судову практику у справах, які виникають із сімейних правовідносин;
- розмежовувати юридичні поняття галузі сімейного права та інших галузей;
- розв'язувати прикладні завдання зі сфери сімейного права.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва тем
1.	Тема 1. Загальні положення сімейного права
2.	Тема 2. Сімейні правовідносини
3.	Тема 3. Шлюб. Недійсність шлюбу
4.	Тема 4. Припинення шлюбу
5.	Тема 5. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Правовідносини подружжя з приводу утримання
6.	Тема 6. Правовий режим майна подружжя. Шлюбний договір
7.	Тема 7. Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей

8.	Тема 8. Права та обов'язки батьків і дітей
9.	Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів
10.	Тема 10. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться за формами:

- оцінювання роботи студента на лекціях;
- усного опитування на практичних заняттях, оцінки розв'язання ситуаційних завдань та участі в обговоренні проблемних питань;
- виконання поточних контрольних робіт за темами змістових модулів.

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності студента при оцінюванні результатів поточного контролю з навчальної дисципліни «Сімейне право» є:

- повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи, передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;
- глибина і характер знань навчального матеріалу за змістом навчальної дисципліни, що міститься в основних та додаткових рекомендованих літературних джерелах;
- вміння аналізувати явища, що вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо);
- вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних занять;
- вміння аналізувати достовірність одержаних результатів.

Оцінювання результатів поточного контролю проводиться у розрахунку від 0 до 60 балів. Основними методами оцінювання є:

- аналіз усних відповідей;
- виконання практичних завдань.

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

- 0% - завдання не виконано;
- 40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження студента не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог; 80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Відміно
82-89 балів	Добре
74-81 балів	
64-73 балів	Задовільно
60-63 балів	
35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання
1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу

2. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Модуль I.

Змістовий модуль 1. Загальні положення сімейного права. Шлюб. Права та обов'язки подружжя

Тема 1. Загальні положення сімейного права

1. Поняття. Предмет та метод сімейного права.
2. Принципи сімейного права. Функції сімейного права.
3. Джерела сімейного права.
4. Аналогія закону і аналогія права у сімейному праві України.
5. Система сімейного права.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке сімейне право?

2. Розкрийте Конституцію України як джерело сімейного права.
3. Проаналізуйте Сімейного кодексу України.
4. Правове регулювання сімейних правовідносин Цивільним кодексом України.
5. Закони та підзаконні нормативно-правові акти, які регулюють сімейні правовідносини.
6. Договори у сімейному праві.
7. Застосування звичаю у сімейному праві.
8. Міжнародні договори та норми права іноземних держав як джерела сімейного права.

Завдання до теми:

1. Написати есе на тему «Рішення ЄСПЛ як джерело сімейного права».
2. Написати есе на тему «Історія розвитку сімейного права в Україні».

Література: 1-7, 13

Тема 2. Сімейні правовідносини.

1. Поняття сімейних правовідносин.
2. Поняття та ознаки сім'ї.
3. Суб'єкти, об'єкти та зміст сімейних правовідносин.
4. Підстави виникнення, зміни та припинення сімейних правовідносин.
5. Способи захисту сімейних прав.
6. Строк у сімейному праві.
7. Позовна давність у сімейному праві.

Питання для самоконтролю:

1. Розкрийте поняття сімейних правовідносин.
2. Що таке сім'я та які її ознаки за Сімейним кодексом України?
3. Що таке право на сім'ю та його реалізація?
4. Визначте склад сімейних правовідносин
5. Розкрийте поняття «сімейні правовідносини», «сімейна правоздатність» і «сімейна дієздатність».
6. Назвіть види юридичних фактів, що є підставами для виникнення сімейних правовідносин.
7. Розкрийте питання: суб'єктивне сімейне право та його реалізація; суб'єктивний сімейний обов'язок та його здійснення.
8. Назвіть способи захисту сімейних прав.

9. Охарактеризуйте судовий захист сімейних прав.
10. Що таке самозахист сімейних прав?
11. Як здійснюється захист сімейних прав органами опіки та піклування, прокурором, нотаріусом.
12. Охарактеризуйте строки у сімейному праві.
13. Що таке позовна давність у сімейному праві?

Завдання до теми:

1. Скласти таблицю строків позовної давності у сімейному праві.

Література: 1-7, 13

Тема 3. Шлюб. Недійсність шлюбу

1. Поняття шлюбу. Умови вступу до шлюбу.
2. Державна реєстрація шлюбу.
3. Поняття і підстави недійсності шлюбу.
4. Правові наслідки недійсності шлюбу.

Питання для самоконтролю:

1. Які особи, що не можуть перебувати у шлюбі між собою?
2. Який порядок подання заяви про реєстрацію шлюбу.
3. Охарактеризуйте правовідносини наречених.
4. Які особливості реєстрації шлюбу з іноземцем?
5. Що таке неукладений шлюб?
6. Назвіть види недійсних шлюбів.
7. Які особи мають право на звернення до суду з позовом про визнання шлюбу недійсним.
8. Які правові наслідки недійсності шлюбу?

Завдання до теми:

1. Скласти порядок дій для осіб, що бажають скористатися послугою «шлюб за добу».

Література: 1-7, 12, 13.

Тема 4. Припинення шлюбу

1. Поняття та підстави припинення шлюбу.
2. Підстави і порядок розірвання шлюбу органами РАЦС.
3. Підстави і порядок розірвання шлюбу судом.
4. Наслідки розірвання шлюбу.

5. Встановлення режиму окремого проживання подружжя.

Питання для самоконтролю:

1. Які існують підстави припинення шлюбу?
2. Назвіть обставини, при яких шлюб не може бути розірваний.
3. У яких випадках шлюб можна розірвати у органах РАЦС?
4. У яких випадках шлюб розривається у суді?
5. Назвіть провадження у яких можна розірвати шлюб?
6. Назвіть наслідки розірвання шлюбу?
7. Що таке фіктивне розірвання шлюбу?

Завдання до теми:

1. Підготуйте позовну заяву про розірвання шлюбу.
2. Складіть схему: «Припинення шлюбу».

Література: 1-7, 13

Тема 5. Особисті немайнові права та обов'язки подружжя. Правовідносини подружжя з приводу утримання

1. Поняття і зміст особистих немайнових правовідносин подружжя.
2. Поняття та підстави виникнення аліментних зобов'язань.
3. Право на утримання після розірвання шлюбу.
4. Підстави припинення права на утримання.
5. Договори між подружжям про утримання.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть особисті права подружжя.
2. Назвіть особисті обов'язки подружжя.
3. Які правові проблеми забезпечення особистих немайнових прав подружжя?
4. Які особливості аліментних зобов'язань?
5. Який порядок надання утримання одному з подружжя?
6. Як визначається розмір аліментів одному з подружжя?
7. Які підстави позбавлення або обмеження строком права на утримання?

Завдання до теми:

1. Скласти текст договору про утримання подружжя
2. Складіть таблицю «Аліменти подружжя».

Література: 1-7, 13

Тема 6. Правовий режим майна подружжя. Шлюбний договір.

1. Правові режими майна подружжя.
2. Право особистої приватної власності дружини та чоловіка.
3. Спільне майно подружжя.
4. Розпорядження майном, що є спільною сумісною власністю подружжя.
5. Договори між подружжям з приводу майна.
6. Поняття і правова природа шлюбного договору.
7. Зміст та порядок укладення шлюбного договору.
8. Припинення шлюбного договору.

Питання для самоконтролю:

1. Що таке особиста приватна власність чоловіка/дружини?
2. Яку майно відноситься до спільного майна подружжя?
3. Як здійснюється поділ спільного майна подружжя?
4. Як визначаються розміри часток у спільному майні подружжя?
5. Які підстави відступлення від принципу рівності часток у спільному майні подружжя?
6. Який порядок накладення стягнення на майно подружжя за борговими зобов'язаннями?
7. Розкрийте місце шлюбного договору в системі сімейно-правових договорів.
8. Які особливості шлюбного договору?
9. Яка форма шлюбного договору?

Завдання до теми:

1. Складіть проект шлюбного договору.
2. Складіть позовну заяву про поділ майна подружжя.

Література: 1-9, 11, 13

Змістовий модуль 2. Правовідносини батьків і дітей. Права та обов'язки батьків, дітей, інших членів сім'ї та родичів. Влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування

Тема 7. Визначення походження дитини. Загальні підстави виникнення прав та обов'язків батьків і дітей

1. Загальні підстави виникнення правовідносин між батьками та дітьми.
2. Визначення походження дитини від матері.
3. Визначення походження дитини від батька.
4. Визначення походження дитини, батьки якої не перебувають у шлюбі між собою.
5. Встановлення батьківства в судовому порядку.
6. Запис про батьків дитини, якщо батьківство, материнство не встановлене.
7. Оспорювання батьківства, материнства.

Питання для самоконтролю:

1. Які загальні підстави виникнення правовідносин між батьками та дітьми?
2. Як визначається походження дитини від матері?
3. Як відбувається визначення походження дитини, батьки якої перебувають у шлюбі між собою?
4. Порядок визначення походження дитини від батька у разі реєстрації повторного шлюбу її матір'ю.
5. Як визначається походження дитини, що народилася в результаті застосування допоміжних репродуктивних технологій?
6. Як відбувається визнання материнства за рішенням суду?
7. Порядок визначення походження дитини за спільною заявою жінки та чоловіка.
8. Як проводиться реєстрація народження дитини за заявою матері?
9. Чи можливе визначення походження дитини за заявою чоловіка, який вважає себе батьком дитини? Який порядок?
10. Як відбувається оспорювання батьківства після смерті особи, що записана батьком дитини.

11. Чи можливе оспорювання матір'ю дитини батьківства свого чоловіка?

Завдання до теми:

1. Напишіть есе на тему: «Проблеми визначення походження дитини у зв'язку із застосуванням допоміжних репродуктивних технологій»

2. Складіть позовну заяву виключення відомостей про батька із актового запису про народження.

Література: 1-7, 13

Тема 8. Права та обов'язки батьків і дітей

1. Загальна характеристика особистих немайнових прав та обов'язків батьків і дітей.

2. Особисті немайнові права та обов'язки батьків.

3. Підстави позбавлення батьківських прав.

4. Правові наслідки позбавлення батьків батьківських прав.

5. Порядок поновлення батьківських прав.

6. Правовий режим майна батьків та дітей.

7. Поняття і особливості аліментних зобов'язань.

8. Способи виконання батьками обов'язку утримувати дитину.

9. Договори між батьками про утримання дитини.

10. Обов'язок повнолітніх дітей утримувати своїх непрацездатних батьків.

Питання для самоконтролю:

1. Охарактеризуйте особисті права неповнолітніх батьків та їх реалізацію.

2. Назвіть права дітей.

3. Розкрийте обов'язок дітей піклуватися про батьків.

4. Як беруть участь органи опіки та піклування у здійсненні особистих немайнових прав батьків та дітей?

5. Які особи мають право на звернення до суду з позовом про позбавлення батьків батьківських прав.

6. Як відбувається влаштування дитини, батьки якої позбавлені батьківських прав?

7. Що таке спільна сумісна власність батьків та дітей?

8. Що відноситься до індивідуального майна дитини?

9. Як забезпечуються житлові права дитини?

10. Які правові обмеження дій батьків щодо майнових прав дитини?
11. Як визначається розмір аліментів на дітей, батьків?
12. Охарактеризуйте обов'язок батьків утримувати повнолітніх дітей.
13. Розкрийте особливості утримання батьків повнолітніми дітьми.
14. За яких обставин відбувається звільнення дітей від обов'язку утримувати батьків?

Завдання до теми:

1. Скласти позовну заяву про стягнення аліментів.
2. Скласти таблицю «Аліментні зобов'язання батьків та дітей».

Література: 1-7, 13

Тема 9. Права та обов'язки інших членів сім'ї та родичів

1. Особисті немайнові правовідносини інших членів сім'ї та родичів.
2. Права баби, діда, прабаби, прадіда щодо виховання та захисту онуків, правнуків.
3. Права братів та сестер на спілкування, виховання та захист.
4. Майнові правовідносини між іншими членами сім'ї та родичами.
5. Відносини між фактичним вихователем і вихованцем по взаємному утриманню.

Питання для самоконтролю:

1. Назвіть права вітчима, мачухи на виховання та захист пасинка, падчерки.
2. Охарактеризуйте права та обов'язки особи, що взяла дитину в сім'ю щодо її виховання.
3. Назвіть обов'язки особи піклуватися про бабу, діда, прабабу, прадіда, вітчима, мачуху, а також тих, з ким вона проживала однією сім'єю.
4. Охарактеризуйте відносини між дідом, бабою, прадідом, прабабою і онуками, правнуками по взаємному утриманню.
5. Розкрийте відносини між братами та сестрами по взаємному утриманню.

6. Охарактеризуйте відносини між вітчимою, мачухою і пасинком, падчеркою по взаємному утриманню.

Література: 1-7, 13

Тема 10. Влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування

1. Підстави та порядок набуття дитиною правового статусу сироти або такої, що позбавлена батьківського піклування.

2. Форми влаштування дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування.

3. Поняття та порядок усиновлення.

4. Підстави та порядок встановлення опіки та піклування над дітьми.

5. Поняття та порядок встановлення патронату над дітьми.

6. Поняття прийомної сім'ї. Порядок створення прийомної сім'ї.

7. Поняття та порядок створення дитячого будинку сімейного типу.

Питання для самоконтролю:

1. Які особи, які можуть та не можуть бути усиновлювачами?

2. Згода яких осіб потрібна на усиновлення?

3. Який порядок ведення обліку дітей, що можуть бути усиновленими та кандидатів в усиновлювачі?

4. Розкрийте порядок розгляду справ про усиновлення.

5. Які правові наслідки усиновлення?

6. У яких випадках припиняється та скасовується усиновлення?

7. Які повноваження органи опіки та піклування ?

8. Назвіть права та обов'язки опікунів, піклувальників.

9. Що таке договір про патронат?

10. Назвіть порядок створення дитячих будинків сімейного типу?

11. Назвіть права дітей, переданих на виховання у прийомну сім'ю.

Завдання до теми:

1. Скласти позовну заяву про усиновлення.

2. Підготувати доповідь про досвід влаштування дітей, позбавлених батьківського піклування в зарубіжних країнах.

Література: 1-7, 13

3. САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

Самостійна робота сприяє кращому засвоєнню студентами матеріалу з навчальної дисципліни «Сімейне право» та формуванню у них навичок та вмінь отримати додаткові знання.

Формами самостійної роботи студентів є:

- доопрацювання матеріалів лекцій та опрацювання літератури, що пропонується до вивчення за темами навчальної дисципліни;
- підготовка до практичних (семінарських) занять, виконання завдань по темах практичних;
- робота в інформаційних мережах;
- вибір теми, розробка плану та написання реферативної роботи.

Результативність самостійної роботи оцінюється під час заслуховування та обговорення та захисту рефератів, поточного модульного контролю знань, перевірки письмових відповідей та підсумкового оцінювання успішності студентів.

Перелік тем для рефератів

1. Співвідношення сімейного та цивільного права.
2. Звичаї у сімейному праві.
3. Рішення Європейського суду з прав людини у сімейних справах.
4. Здійснення сімейних прав та виконання обов'язків неповнолітніми.
6. Порядок реєстрації шлюбу з особами, засудженими до позбавлення волі.
7. Правові наслідки розірвання шлюбу.
8. Захист права на материнство (батьківство).
9. Права та обов'язки по утриманню чоловіка та жінки, які проживають однією сім'єю без реєстрації шлюбу між собою.
10. Сімейні права фізичних осіб у правовідносинах, які виникають при застосуванні лікувальних програм допоміжних репродуктивних технологій.
11. Договір між батьками про сплату аліментів на дитину.

12. Сімейні права та обов'язки мачухи та вітчима щодо дитини.
13. Порядок та наслідки усиновлення дитини, яка є громадянином України, іноземцями.
14. Поняття та особливості укладення шлюбного договору.
15. Поділ спільного майна подружжя.
16. Аліментні відносини між подружжям.
17. Аліментні відносини між батьками та дітьми.
18. Встановлення та оспорування батьківства (материнства).
19. Вирішення спорів між батьками з питань виховання дітей.
20. Договір про патронат.

4. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Лепех С. М. Сімейне право України : навч. посіб. Л., 2010.
2. Мазур О. С. Сімейне право України : навч. посіб. для дистанц. навч. К., 2005.
3. Сімейне право: підручник; за заг. ред. В. І. Борисової, І. В. Жилінкової. Х., 2012.
4. Сімейне право України (історія, традиції, сучасність) : навч. посіб. К., 2013.
5. Сімейне право України : навч. посіб. для студентів ВНЗ. Донецьк, 2014.
6. Кобзева Т. А., Шапіро В. С. Сімейне право України : навчальний посібник . Суми, 2015.

Допоміжна

7. Апопій І. В. Сімейне право України : навч. посіб. для студ. Вузів.К., 2011.
8. Жилінкова І. В. Зміст шлюбного договору: проблеми законодавства та практики його застосування. Нотаріат для вас. 2010.
9. Лепех О. Правовий режим грошей як спільного майна подружжя . Право України. 2013.
10. Лихолат І. Застосування ч. 5 ст. 93 СКУ: питання теорії та практики. Нотаріат для вас. 2010.
11. Лозова Г. Цивілістичні та сімейно-правові характеристики змісту шлюбного договору. Підприємництво, господарство і право. 2007.
12. Негода О. А. Правові проблеми визначення поняття сім'ї / О. А. Негода. 2007.

13. Шимон С. І. Сімейне право : навч. посіб. К., 2011.

Нормативно-правові акти

14. Віденська конвенція про консульські зносини від 24.04.1963 р.
15. Конвенція, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів від 05.10.1961 р.
16. Конвенція Про права дитини від 20.11.1989 р.
17. Конвенція Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 22.02.1993 р.
18. Конвенція Про правову допомогу і правові відносини у цивільних, сімейних і кримінальних справах від 7.10.2002 р.
19. Конвенція ООН Про укладення та визнання дійсності шлюбів від 14.10.1978 р.
20. Конституція України. 28.06.1996.
21. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 р.
22. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р.
23. Цивільний процесуальний кодекс України від 18.03.2004
- Постанова Кабінету Міністрів України. Про внесення змін до переліку видів доходів, які враховуються при визначенні розміру аліментів на одного з подружжя, дітей, батьків, інших осіб. від 26.11.2014 р.
24. Закон України. Про державну допомогу сім'ям з дітьми : від 21.11.1992 р.
25. Закон України. Про державну реєстрацію актів цивільного стану від 01.07.2010 р.
26. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту Про єдину електронну систему обліку дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, та осіб, які бажають взяти їх на виховання. від 18.11.2008 р.
27. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами окремих норм Сімейного кодексу України при розгляді справ щодо батьківства, материнства та стягнення аліментів» від 15.05.2006 р.
28. Наказ МОЗ України «Про затвердження Переліку захворювань, які дають право на усиновлення хворих дітей без дотримання строків перебування на обліку в центральному органі виконавчої влади, до повноважень якого належать питання

усиновлення та захисту прав дітей, а також до досягнення дитиною п'яти років» від 27.12.2011 р. № 973.

29. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2002 р. «Про затвердження Положення про дитячий будинок сімейного типу».

30. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про прийомну сім'ю» від 26.04.2002 р. № 565.

31. Наказ Міністерства України у справах сім'ї, молоді та спорту, МОН України, МОЗ України «Про затвердження Порядку вибуття дітей із закладів для дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, й соціального захисту дітей, до сімейних форм виховання».

32. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України» від 22.02.2012 р.

33. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення добровільного медичного обстеження осіб, які подали заяву про реєстрацію шлюбу» від 16.11.2002 р. № 1740.

34. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку провадження діяльності з усиновлення та здійснення нагляду за дотриманням прав усиновлених дітей» від 8 жовтня 2008 р. № 905.

35. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку стягнення аліментів на дитину (дітей) у разі виїзду одного з батьків для постійного проживання в іноземній державі, з якою не укладено договорів про надання правової допомоги» від 19.08.2002 р. № 1203.

36. Наказ Міністерства юстиції України «Про затвердження Правил державної реєстрації актів громадянського стану в Україні» від 18.10.2000 р. № 52/5.

37. Постанова Верховної Ради України «Про Концепцію державної сімейної політики».

38. Закон України «Про міжнародне приватне право» від 23.06.2005 р.

39. Закон України «Про міжнародні договори України» від 29.06.2004 р.

40. Закон України «Про охорону дитинства» від 26.04.2001 р.

41. Закон України «Про попередження насильства в сім'ї» від 15.11.2001 р.

42. Постанова Пленуму Верховного суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про право на шлюб, розірвання шлюбу, визнання його недійсним та поділ спільного майна подружжя» від 21.12.2007 р. № 11.

43. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про практику застосування судами законодавства при розгляді справ про усиновлення і про позбавлення та поновлення батьківських прав» від 30.03.2007 р. № 3.

13. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України URL: <http://rada.gov.ua>.
2. Кабінет Міністрів України URL.: <http://www.kmu.gov.ua>.
3. Верховний суд URL: – <http://www.scourt.gov.ua>.
4. Європейський суд з прав людини URL: <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=home>.
5. Єдиний державний реєстр судових рішень URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua>.
6. Національна бібліотека ім. В.І.Вернацького URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
7. Обласна наукова бібліотека : <http://www.lib.rv.ua>.
8. Публікації ЮНЕСКО URL: <http://www.unesco.org/new/ru/unesco/resources/publications>.
9. Digital repository of National University of Water And Environmental Engineering / Електронний репозиторій Національного університету водного господарства та природокористування URL: <http://ep3.nuwm.edu.ua>.
- 10.Кобзева Т. А., Шапіро В. С. Сімейне право України : навчальний посібник . Суми, 2015. URL: http://kafedr.at.ua/_bd/5/531.pdf